BOSHLANG‘ICH SINFLARDA “KELAJAK SOATI” DARSLARINING TARBIYAVIY AHAMIYATI

Berdiyarova Maxfuza Ilhom qizi
Axborot texnologiyalari va menejment universiteti magistranti

Received: 26.10.2025
Revised: 27.10.2025
Accepted: 28.10.2025

Kalit so‘zlar: Boshlang‘ich ta’lim, tarbiya, “Kelajak soati” darslari, ma’naviy-axloqiy tarbiya, vatanparvarlik, mehnatsevarlik, ekologik madaniyat, pedagogik yondashuv, o‘quvchi shaxsini rivojlantirish, innovatsion ta’lim.

Ключевые слова: Начальное образование, образование, уроки «Часа будущего», духовно-нравственное воспитание, патриотизм, трудолюбие, экологическая культура, педагогический подход, развитие личности ученика, инновационное образование.

Keywords: Primary education, education, “Future Hour” lessons, spiritual and moral education, patriotism, diligence, ecological culture,

Annotatsiya. Ushbu maqolada boshlang‘ich sinflarda joriy etilgan “Kelajak soati” darslarining tarbiyaviy ahamiyati, mazmun-mohiyati hamda o‘quvchilarning ma’naviy-axloqiy rivojlanishidagi o‘rni keng yoritilgan. Tadqiqot davomida bu darslarning o‘quvchilarda vatanparvarlik, mehnatsevarlik, ekologik madaniyat, insonparvarlik, mas’uliyat, ijtimoiy faollik va mustaqil fikrlash kabi fazilatlarni shakllantirishdagi o‘rni tahlil qilinadi. Shuningdek, maqolada “Kelajak soati” darslarini tashkil etish jarayonida o‘qituvchining roli, zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish samaradorligi hamda ta’lim-tarbiya jarayoniga bo‘lgan ta’siri ilmiy asosda yoritilgan.

Аннотация. В данной статье подробно рассматриваются воспитательное значение, содержание и сущность уроков «Часа будущего», введённых в начальных классах, а также их роль в духовно-нравственном развитии учащихся. Анализируется роль этих уроков в формировании таких качеств, как патриотизм, трудолюбие, экологическая культура, гуманизм, ответственность, социальная активность и самостоятельность мышления учащихся. Также в статье рассматривается роль учителя в организации уроков «Часа будущего», эффективность использования современных педагогических технологий и их влияние на образовательный процесс на научной основе.

Abstract. This article extensively discusses the educational significance, content and essence of the “Future Hour” lessons introduced in primary grades, as well as their role in the spiritual and moral development of students. The study analyzes the role of these lessons in the formation of such qualities as patriotism, diligence, ecological culture, humanity, responsibility, social activity and independent thinking in students. The article also discusses the role of the teacher in the process of organizing “Future Hour” lessons, the effectiveness of using modern pedagogical technologies

pedagogical approach, development of the student's personality, innovative education.

and their impact on the educational process on a scientific basis.

Kirish. Bugungi kunda O‘zbekiston Respublikasida ta’lim tizimini modernizatsiya qilish, yosh avlodni har tomonlama barkamol, ma’naviy yetuk, vatanparvar va ijtimoiy faol shaxslar sifatida tarbiyalash masalasi davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biri sifatida qaralmoqda. Shu maqsadda so‘nggi yillarda ta’lim tizimida bir qator yangiliklar, jumladan, **“Kelajak soati”** darslari joriy etildi. Ushbu darslar o‘quvchilarda ijobiy dunyoqarashni shakllantirish, ularda Vatanga sadoqat, mehnatsevarlik, ekologik madaniyat, texnologik tafakkur va insoniy fazilatlarni rivojlantirishga xizmat qiladi.

Boshlang‘ich ta’lim bosqichi inson shaxsining shakllanishida poydevor davr hisoblanadi. Chunki aynan shu davrda o‘quvchining tafakkuri, dunyoqarashi, hayotga munosabati, axloqiy qadriyatlari va irodaviy fazilatlari shakllanadi. Shu sababli “Kelajak soati” darslarining boshlang‘ich sinflarda joriy etilishi o‘quvchilarning yosh xususiyatlariga mos ravishda ularni hayotga tayyorlash, maqsad sari intilish, ijodiy fikrlash va o‘z qobiliyatini to‘g‘ri yo‘naltirish imkonini beradi. “Biz yoshlarimizni shunday tarbiyalashimiz kerakki, ular ertangi kunga ishonch bilan qadam qo‘ysinlar, o‘z oldilariga ulug‘ maqsadlar qo‘yib, ularni amalga oshirishga intilsinlar”.[1]

Mazkur fikr “Kelajak soati” darslarining asl mohiyatini ochib beradi, ya’ni bu darslar yoshlarning kelajakka ishonchini mustahkamlash, ularda milliy g‘urur, mehnatsevarlik va vatanparvarlik tuyg‘ularini shakllantirishga xizmat qiladi. Bundan tashqari, darslarida o‘quvchilar bilan zamonaviy dunyo muammolari, ekologik xavfsizlik, axborot texnologiyalarining o‘rni, kasb tanlash madaniyati, sog‘lom turmush tarzi va ijtimoiy faollik kabi mavzularda suhbatlar olib boriladi. Bu esa ularning mustaqil fikrlash, o‘z fikrini erkin ifoda etish, hamkorlikda ishlash, mas’uliyatni his etish kabi ko‘nikmalarini rivojlantiradi.

Shuningdek, bu darslar orqali o‘qituvchi o‘quvchining qalbiga ezgulik, mehr-oqibat, adolat, insonparvarlik kabi fazilatlarni singdiradi. O‘qituvchi nafaqat bilim beruvchi, balki hayotiy yo‘l-yo‘riq ko‘rsatuvchi, o‘quvchini jamiyatga foydali shaxs sifatida shakllantiruvchi tarbiyachi vazifasini ham bajaradi.

Adabiyotlar tahlili. Boshlang‘ich sinflarda “Kelajak soati” darslarini joriy etish bugungi ta’lim tizimining eng dolzarb masalalaridan biri hisoblanadi. Mazkur darslar orqali o‘quvchilarni hayotga tayyorlash, ularni ma’naviy, ijtimoiy va intellektual jihatdan yetuk shaxs sifatida shakllantirish ko‘zda tutilgan. Shu bois, ushbu jarayonning ilmiy-metodik asoslarini tahlil qilish muhim ahamiyat kasb etadi. “Boshlang‘ich ta’limda o‘qituvchi o‘quvchining ma’naviy olamiga kirish yo‘lini topa

[1] Mirziyoyev, Sh. M. *Yangi O‘zbekiston yoshlari – millat kelajagi*. Toshkent: O‘zbekiston nashriyoti 2023.

olsa, uning tarbiyaviy samarasi ko‘p marotaba ortadi.”[2] Ushbu fikr “Kelajak soati” darslarida o‘qituvchining shaxsiy namunasi va pedagogik yondashuvi naqadar muhimligini tasdiqlaydi.

Shuningdek, **Tursunova D.** o‘zining “Boshlang‘ich ta’lim metodikasi” asarida tabiiy fanlar va ijtimoiy mavzulardagi darslarning o‘quvchini kuzatishga, tahlil qilishga, sabab-oqibat bog‘lanishlarini tushunishga o‘rgatishini ta’kidlab o‘tgan. Bu jihatdan “Kelajak soati” darslari o‘quvchilarni ijtimoiy hodisalar mohiyatini anglash, muammolarga yechim topish va mas’uliyat bilan qarash ko‘nikmalarini rivojlantirishda muhim o‘rin tutadi. “Boshlang‘ich sinf o‘quvchisida tarbiya jarayoni faqat darsda emas, balki darsdan tashqari faoliyatlarda ham samarali kechadi.”[3] Bu fikr “Kelajak soati” darslarining darsdan tashqari, ammo tarbiyaviy jihatdan kuchli ta’sir ko‘rsatadigan faoliyat sifatida muhimligini ko‘rsatadi.

Shuningdek, **Ismoilova D.** tomonidan o‘tkazilgan tadqiqotlarda “Kelajak soati” darslarining o‘quvchilarda kommunikativ madaniyatni, jamoada ishlash va fikr almashish ko‘nikmalarini rivojlantirishdagi samarasi alohida ta’kidlanadi. Unga ko‘ra, bu darslar nafaqat ma’naviy tarbiyani kuchaytiradi, balki o‘quvchilarning psixologik tayyorgarligini ham mustahkamlaydi. Umuman olganda, adabiyotlar tahlili shuni ko‘rsatadiki, “Kelajak soati” darslari boshlang‘ich sinf o‘quvchilarini har tomonlama rivojlantirishga xizmat qiluvchi muhim pedagogik mexanizm hisoblanadi. Ularning samaradorligi o‘qituvchining yondashuvi, darslarning mazmuni va o‘quvchilarning yosh xususiyatlariga mos tashkil etilishiga bevosita bog‘liqdir.

Munozara. Boshlang‘ich ta’lim tizimida “Kelajak soati” darslarining joriy etilishi ta’lim jarayoniga yangicha mazmun olib kirdi. Bu darslar o‘quvchilarning shaxsiy rivojlanishida, ma’naviy yetuklikka erishishida, ijtimoiy faol shaxs sifatida shakllanishida muhim omil bo‘lib xizmat qilmoqda. Mazkur darslar orqali o‘quvchilarda mustaqil fikrlash, ijobiy qaror qabul qilish, mas’uliyatni his etish, o‘zligini anglash va hayotga ongli munosabatda bo‘lish ko‘nikmalari shakllanadi. O‘tkazilgan tahlillar shuni ko‘rsatadiki, “Kelajak soati” darslari oddiy ma’naviy suhbat shaklida emas, balki o‘quvchilarni hayotiy faoliyatga tayyorlash, ularda zamonaviy dunyoqarashni shakllantirish va ularni kelajak kasbiga yo‘naltirishga xizmat qiluvchi kompleks pedagogik jarayon sifatida qaralishi lozim.

Bu darslar o‘quvchilarda nafaqat bilim, balki qadriyat, e’tiqod, va ijtimoiy mas’uliyat tuyg‘ularini uyg‘otadi. Pedagogik nuqtayi nazardan, “Kelajak soati” darslarining samaradorligi o‘qituvchining yondashuviga bevosita bog‘liq. O‘qituvchi o‘quvchi bilan individual ishlash, muammoli vaziyatlarni yaratish, rolli o‘yinlar, muloqot va muhokama usullaridan foydalangan holda dars jarayonini jonlantirsa, o‘quvchilarning faol ishtiroki ta’minlanadi. Shu tarzda tashkil etilgan darslar o‘quvchilarda faollik, tashabbuskorlik, liderlik va ijodiy fikrlashni rivojlantiradi.

[2] Yo‘ldosheva, M. *Boshlang‘ich sinf o‘qituvchisi uchun pedagogika asoslari*. Toshkent: Fan va texnologiya 2020.

[3] Qodirova, N. *Boshlang‘ich ta’limda shaxsni tarbiyalash va rivojlantirish asoslari.* Toshkent: Istiqlol nashriyoti 2019.

Shuningdek, “Kelajak soati” darslarining mazmuni o‘quvchilarning yosh xususiyatlariga mos bo‘lishi, ularda qiziqish uyg‘otishi muhimdir. Boshlang‘ich sinf o‘quvchilari uchun mavzular oddiy, hayotiy va tushunarli tarzda yoritilishi zarur. Masalan, “Tabiatni asraylik”, “Men kelajakda kim bo‘laman?”, “Do‘stlikning qadri”, “Vatanim – faxrim” kabi mavzular orqali o‘quvchilarda vatanparvarlik, insonparvarlik, mehr-oqibat, mehnatsevarlik kabi fazilatlar shakllanadi.

Bu darslar o‘quvchilarga o‘z fikrini erkin bayon etish, boshqalarni tinglash, jamoada ishlash, kelishmovchiliklarni madaniy yo‘l bilan hal etish, o‘z hissiyotini boshqarish kabi muhim ko‘nikmalarni beradi. Shu bois, bu darslar boshlang‘ich ta’limda shaxsga yo‘naltirilgan ta’lim modelining muhim tarkibiy qismiga aylanmoqda. Bundan tashqari, “Kelajak soati” darslarining muvaffaqiyatli kechishi o‘qituvchining zamonaviy pedagogik texnologiyalardan, innovatsion metodlardan va axborot vositalaridan foydalanishiga ham bog‘liq. Multimedia taqdimotlar, videoroliklar, interfaol o‘yinlar va muammoli vaziyatlar asosida o‘tkazilgan mashg‘ulotlar o‘quvchilarda darsga bo‘lgan qiziqishni oshiradi va ularning o‘z fikrini mustaqil ifoda etish imkonini yaratadi.

Tadqiqot muhokamasi. O‘tkazilgan tadqiqotlar va kuzatuvlar shuni ko‘rsatadiki, “Kelajak soati” darslarining boshlang‘ich ta’lim tizimida joriy etilishi o‘quvchilarni ma’naviy, axloqiy, intellektual va ijtimoiy jihatdan rivojlantirishda katta ahamiyat kasb etadi. Tadqiqot davomida bir necha umumta’lim maktablarida “Kelajak soati” darslari jarayonlari o‘rganildi va ularning samaradorligi pedagogik hamda psixologik jihatdan tahlil qilindi. Bu darslarning mazmuni o‘quvchilarning yosh xususiyatlariga mos bo‘lib, ularni o‘ylashga, tahlil qilishga, muammolarga yechim topishga o‘rgatadi.

- O‘qituvchining tayyorgarligi va yondashuvi – o‘qituvchi darsni shunchaki suhbat tarzida emas, balki o‘quvchini faol ishtirokchi sifatida jalb etuvchi metodlar bilan tashkil etishi kerak;
- Interfaol metodlardan foydalanish – “Aqliy hujum”, “Rolga kirish”, “Munozara” kabi usullar o‘quvchilar tafakkurini faollashtiradi;
- O‘quvchilarning yosh psixologiyasiga mos mavzular – boshlang‘ich sinflarda mavzular sodda, hayotiy va qiziqarli bo‘lishi darsning tarbiyaviy ta’sirini oshiradi;
- Darslarning davomiyligi va tizimliligi – bu mashg‘ulotlar faqat bir martalik emas, balki doimiy, uzluksiz ravishda o‘tkazilsa, natija samaraliroq bo‘ladi.

O‘qituvchilarning fikricha, “Kelajak soati” darslari ularni ham yangicha pedagogik yondashuvlarga undaydi. Chunki bu darslarda o‘qituvchi o‘quvchining fikrini tinglaydi, uni baholaydi va yo‘naltiradi. Bu esa o‘qituvchi va o‘quvchi o‘rtasida samimiy muloqotni kuchaytiradi. Ushbu darslar boshlang‘ich ta’limda shaxs tarbiyasini yangicha yondashuv asosida olib borish, o‘quvchini hayotiy faol va mas’uliyatli shaxs sifatida shakllantirishning samarali vositasidir.

Xulosa. Boshlang‘ich sinflarda joriy etilgan “Kelajak soati” darslari o‘quvchilarning nafaqat bilim salohiyatini, balki ularning ijtimoiy faolligi, ma’naviy olami, dunyoqarashi va shaxsiy mas’uliyat hissini shakllantirishda muhim ahamiyat

kasb etadi. Ushbu darslar orqali bolalar kelajakka oid orzularini ifoda etish, maqsad sari intilish, jamoada ishlash, milliy va umuminsoniy qadriyatlarga hurmat bilan qarashni o‘rganadilar. “Kelajak soati” darslarining tarbiyaviy samarasi, eng avvalo, o‘qituvchining pedagogik mahorati, shuningdek, darsning interfaol usullarda tashkil etilishi bilan chambarchas bog‘liqdir. O‘qituvchi o‘quvchining ichki olamini his eta olgan holda unga yo‘l ko‘rsata bilsa, bu darslar o‘quvchilarning tafakkurini kengaytiradi, o‘z-o‘zini anglash va jamiyatda o‘z o‘rnini topish ko‘nikmalarini rivojlantiradi. Shuningdek, “Kelajak soati” darslari o‘quvchilarda vatanparvarlik, mehnatsevarlik, insonparvarlik, mehr-oqibat, mas’uliyat va mustaqil fikrlash kabi fazilatlarni shakllantiradi. Bu jihatdan mazkur darslar boshlang‘ich ta’lim tizimining tarbiyaviy yo‘nalishida muhim o‘rin egallaydi.

Umuman olganda, “Kelajak soati” boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining kelajak hayotga tayyorgarligini ta’minlaydigan, ularni ongli, faol, izlanuvchan va ma’naviy barkamol shaxs sifatida kamol topishiga xizmat qiluvchi samarali pedagogik tashabbusdir. Shu bois, kelgusida bu darslarni metodik jihatdan yanada boyitish, innovatsion yondashuvlarni tatbiq etish va o‘qituvchilarning tayyorgarlik darajasini oshirish dolzarb vazifalardan biri bo‘lib qoladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Mirziyoyev, Sh. M. (2018). *Yangi O‘zbekiston taraqqiyot strategiyasi*. Toshkent: O‘zbekiston.
2. Yo‘ldosheva, M. (2020). *Boshlang‘ich sinf o‘qituvchisi uchun pedagogika asoslari*. Toshkent: “Fan va texnologiya”.
3. Tursunova, D. (2021). *Boshlang‘ich ta’limda tarbiyaviy ishlarni tashkil etish metodikasi*. Toshkent: TDPU nashriyoti.
4. Olimova, G. (2022). *Sinf rahbarining oila va jamoatchilik bilan hamkorligi*. Samarqand: SamDU nashriyoti.
5. Qodirova, N. (2019). *Tarbiyaviy faoliyatni tashkil etishda zamonaviy metodik yondashuvlar*. Toshkent: O‘zPFITI.
6. Eshmurodova G.X, Berdiyarova M.I. Boshlang’ich sinf o’quvchilarining ma’naviyatini oshirishga xizmat qiluvchi omillar; Pedagogika OAK jurnali. Ilmiy-nazariy va metodik jurnal; Toshkent, 2024 6-son
7. Eshmurodova G.X, Berdiyarova M.I**.** Methodology of Spiritual Education in Primary E;IF (импакт-фактор)12,38 / 2024; American Journal of Alternative Education ISSN: 2997-3953 (Online) Vol. 1, No. 10, Dec 2024, Available online at: https://scientificbulletin.com/index.php/AJAE; 113-116 betlar
8. Eshmurodova G.X, Berdiyarova M.I. Spiritual Qualities of Primary School Students;IF (импакт-фактор)12,43 / 2024 Excellencia: international multi-disciplinary journal of education https://multijournals.org/index.php/excellencia-imje 290-294 betlar.
9. Primova, M. (2024). INTERPRETABLE PHRASEOLOGICAL UNITS OF CHARACTER EXPRESSION IN FRENCH AND UZBEK LANGUAGES. *Академические исследования в современной науке*, *3*(5), 130-134.

10. Pirimova, M., Torambetov, B., Kadirova, S., Ziyaev, A., Gonnade, R. G., & Ashurov, J. (2022). Synthesis, crystal structure and Hirshfeld surface analysis of a zinc (II) coordination polymer of 5-phenyl-1, 3, 4-oxadiazole-2-thiolate. *Structure Reports*, *78*(8), 794-797.
11. Pirimova, M. A., Kadirova, S. A., Ziyayev, A. A., & Buvraev, E. R. (2023). Co (II) VA V (V) NING 5-(FENIL)-1, 3, 4-OKSADIAZOL-2-TION ASOSIDAGI ARALASH METALLI KOMPLEKS BIRIKMASINI ANTIOKSIDANTLIK FAOLLIGINI O 'RGANISH. *2020, No. 1 (119/2)*, *119*(90), 5-9.
12. Primova, M. A. Kadirova Sh. A., Ziyayev AA, Buvrayev ER Co (II) va V (V) ning 5-(fenil)-1, 3, 4-oksadiazol-2tion asosidagi aralash metalli kompleks birikmasini antioksidantlik faolligini o'rganish. *Samarqand davlat universiteti ilmiy axborotnomasi-2020 yil*.
13. Primova, M. A., Kadirova, S. A., Ziyayev, A. A., & Buvrayev, E. R. (2020). va V (V) ning 5-(fenil)-1, 3, 4-oksadiazol-2tion asosidagi aralash metalli kompleks birikmasini antioksidantlik faolligini o'rganish.
14. Нуралиева, Г. А., & Пиримова, М. А. Universum: Химия и биология: электр. научн. журн. 2020. № 2 (68).
15. PIRIMOVA, M. A., KADIROVA, S. A., & ZIYAYEV, A. A. (2025). Synthesis and study of complex compounds with 1, 3, 4-oxadiazole derivatives based on ammonium vanadate. *Chemistry and chemical engineering*, *2024*(4), 5.
16. Abdukhakim, Z., & Mehribon, P. (2025). SYNTHESIS, CRYSTAL STRUCTURE AND HIRSHFELD SURFACE ANALYSIS OF A 2–CARBOXYMETHYLTHIO-5-PHENYL-1, 3, 4-OXADIAZOLE. *Universum: химия и биология*, *4*(6 (132)), 31-35.
17. Mehribon, P., & Ziyaev, A. A. Synthesis, Crystal Structure and Hirshfeld Surface Analysis of A 2–rboxymethylthio-5-Phenyl-1, 3, 4-Oxadiazole. *Available at SSRN 5120800*.
18. Саидов, С. С., Исмаилова, Д. С., & Абдуразаков, А. Ш. (2025). СИНТЕЗ АЗОМЕТИНОВ И АМИДОВ В РЯДУ 1, 3, 4-ОКСАДИАЗОЛОВ. *Universum: химия и биология*, *3*(6 (132)), 23-28.
19. Mehribon, P., & Ziyaev, A. A. Synthesis, Crystal Structure and Hirshfeld Surface Analysis of A 2–rboxymethylthio-5-Phenyl-1, 3, 4-Oxadiazole. *Available at SSRN 5120800*.